

3. Імбер В.І. Психологічні передумови формування творчості в молодшому шкільному віці / В.І.Імбер // Наукові записки. Серія : Психологія : зб. матеріалів звітної науково-практичної конференції викладачів і студентів. – Вип. 4. – Вінниця, 2013. – С. 14–16.
4. Казьмірчук Н. Національне виховання майбутніх учителів початкових класів засобами декоративно-прикладного мистецтва // Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами / Н.Казьмірчук, Р.Поліхун // збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю ; за ред.. О.А.Голок. Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2019. – Випуск 2. – С. 61-66.
5. Кіт Г. Г. Етнопедагогічні засади сучасної виховної системи в Україні / Г.Г.Кіт // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2010. – Вип. 26. –С. 302- 307.
6. Комарівська Н. Розвиток творчого потенціалу дітей дошкільного та молодшого шкільного віку засобами фольклору / Н. Комарівська // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – Вип. 46. – Київ – Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2016. – С. 30-33.
7. Любчак Л.В. Соціально-педагогічні особливості розвитку емоційної сфери дитини в сім'ї / Л.В.Любчак //Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: Збірник матеріалів науково- 156 практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 4-5 квітня 2012 р.). / За ред. Г.С.Тарасенко. – Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2012 – С. 105-110.
8. Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової освіти : посібник для вчителів і методистів початкового навчання/ О.Я.Савченко. – К : Богданова А. М., 2009. – 226 с.
9. Стахова І.А. Розвиток креативності молодшого школяра засобами природничо-екологічної проектної діяльності / І.А. Стахова // Розвиток особистості молодшого школяра : сучасні реалії та перспективи : матеріали третьої науково-практичної Інтернет-конференції молодих науковців та студентів. Випуск 4 / упорядники : О.І. Кілініченко, Л.І. Хімчук. – Івано-Франківськ, 2017. – С. 91-93.
10. Тодосієнко Н. Л. Шляхи формування естетичного сприймання молодших школярів засобами українського фольклору / Н. Л.Тодосієнко, Н.С.Казьмірчук, С.В. Мальов // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : збірник. наук. праць Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.– Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2018. – Вип. 51.– С. 43-47.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ПРИ ВИКОНАННІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ

*Непийвода Діна, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Науковий керівник: О.В. Жовнич, кандидат педагогічних наук, старший
викладач, Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

PROFESSIONAL COMPETENCE OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN PERFORMING SOCIAL AND PEDAGOGICAL ACTIVITIES IN INCLUSIVE CLASS

*Nepiyvoda Dina, master's student
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)*

***Анотація.** У тезах розглянуто сутність та важливість професійної компетентності вчителя для реалізації соціально-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі. Зазначено головні якості вчителя для впровадження соціально-педагогічної діяльності. Розкрито сутність поняття «соціально-педагогічна діяльність» та її значення для впровадження інклюзивної освіти.*

***Ключові слова.** соціально-педагогічна компетентність, готовність, реалізація, діяльність вчителя, інклюзивне середовище.*

Abstract. *The abstracts consider the essence and importance of professional competence of teachers for the implementation of socio-pedagogical activities in an inclusive environment. The main qualities of a teacher for the implementation of socio-pedagogical activities are indicated. The essence of the concept of "socio-pedagogical activity" and its significance for the implementation of inclusive education is revealed.*

Key words: *socio-pedagogical competence, readiness, implementation, teacher activity, inclusive environment.*

На сучасному етапі в контексті розробки науково-методичних засад початкової освіти розробляються різні аспекти впровадження інклюзивного підходу. На думку вчених, інклюзія сьогодні стає педагогікою індивідуального підходу та потребує вивчення особливостей розвитку кожної дитини, створення індивідуальної траєкторії особистісного зростання. Для цього необхідно добирати ефективні технології, спрямовані на задоволення особливих освітніх потреб. До того, потрібно здійснювати відповідну підготовку фахівців психолого-педагогічного профілю [7], вводити в контекст освітніх програм педагогічних спеціальностей дисципліни інклюзивної педагогіки [5; 6; 8].

Актуальні проблеми освіти здебільшого стосуються діяльності вчителя, а саме наскільки він компетентний працювати в сучасній початковій школі. Робота вчителя не обмежується тільки навчальною траєкторією, оскільки функції вчителя мають соціальний характер. Відповідальність вчителя в сучасних умовах трансформації освіти, де навчальний процес є для всіх доступний та спільний, незалежно від порушень та ускладнень, зростає. Це пов'язано з тим, що окрім виконання головного завдання початкової освіти, фахівець повинен надавати соціальну допомогу, адже на сучасному рівні адекватна соціалізація є пріоритетом [2, с. 43]. На сьогоднішній день з особливою актуальністю постає питання щодо педагогічної компетентності в інклюзивному середовищі. Сучасний учитель він вже не просто вчитель, а модератор, фасилітатор, тьютор та реформатор. Згідно з цим, діяльність вчителя стає мультифункціональною та розширює свої межі, що й обумовлює її назву – соціально-педагогічна діяльність. Варто звернути увагу на те, що інклюзія стосується не тільки дітей з особливими потребами чи їх батьків, а й усіх учасників навчального процесу.

На думку науковця В. Весніна, що окреслює професійну компетентність як здатність працівника якісно й безпомилково виконувати свої функції, як у звичайних, так і в екстремальних умовах, успішно опановувати нові знання й швидко адаптуватися до змінних умов [9, с. 59]. Готовність вчителя до змін, самоосвіти, пізнання незвіданого та нового представлена у професійній компетентності, не лише з точки організації освітнього процесу, а й до реалізації інклюзивного середовища.

На жаль, значно менше досліджень присвячено вивченню питань соціально-педагогічної діяльності вчителя у загальноосвітній школі з дітьми з особливими потребами (О. Буднік, О. Василенко, С. Литвиненко та ін.).

Як стверджує, М. Галагузова: «Соціально-педагогічна діяльність — це різновид професійної діяльності, спрямованої на надання допомоги дитині в процесі її соціалізації, освоєння нею соціокультурного досвіду й створення умов для її самореалізації в суспільстві» [3, с. 107]. Отже, провідна ідея соціально-педагогічної діяльності полягає в гармонізації відносин між людьми, що базуються на задоволенні потреб в соціокультурній адаптації й самореалізації, що супроводжується розвитком особистості.

Також, варто звернути увагу на визначення, яке подає нам О. Безпалько: «Соціально-педагогічна діяльність спрямована на створення сприятливих умов соціалізації, всебічного розвитку, задоволення її культурних і духовних потреб чи відновлення соціально схвалених способів життєдіяльності людини» [1, с. 13].

Відповідні зміни і вимоги до реалізації соціально-педагогічної діяльності базуються на нових підходах до організаційних й змістовних механізмів реалізації освітньої та соціальної політики України.

Інклюзивна готовність вчителя представлена механізмом, що включає в себе комбінацію професійних якостей особистості, що розкриваються через комплекс компетенції, які є основним показником успішності професійної діяльності. Компетентність вчителя початкових класів в інклюзивному середовищі — це синтез знань, умінь, навичок необхідних для успішного здійснення соціально-педагогічної діяльності. Варто зазначити, що соціально-педагогічна діяльність представлена освітньо-виховними засобами, що спрямовані на особистість, а саме її соціалізацію та набуття власного соціального досвіду.

Для здійснення соціально-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі вчитель повинен володіти педагогічною майстерністю, що включає в себе високу культуру, вміння творчо вирішувати нестандартні проблеми та педагогічні задачі, пов'язані із життям школярів, готовність виконувати мультидисциплінарну роботу та співпрацювати з командою фахівців.

Соціально-педагогічна діяльність, як і будь-яка діяльність, має свою структуру: мету, зміст, засоби, результат, суб'єкт і об'єкт професійної діяльності. Кожен елемент органічно зв'язаний і взаємодіє з іншими, але виконує свої особливі функції. Такі структури утворюють цілісними системами. Отже, соціально-педагогічна діяльність є цілісною системою [10, с. 112].

Соціально-педагогічна діяльність в інклюзивному середовищі ґрунтується на психологічних та педагогічних ідеях, які впливають на успішність навчального процесу, на виховання всіх учнів та набуття соціальних навичок типових дітей та дітей з особливими освітніми обмеженнями. Усе це залежить від соціально-педагогічної діяльності вчителя, що вимагає високого рівня професіоналізму, готовність до змін, здатність вирішувати нестандартні ситуації, бажання до саморозвитку та самоосвіти. Складність, недостатня обізнаність в даному питанні приводять до необхідності вивчення методологічної основи соціально-педагогічної діяльності вчителя початкових класів.

Список використаних джерел

1. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях : навчальний посібник / О.В.Безпалько. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 134 с.
2. Беляева Л.А. Философия воспитания как основа педагогической деятельности : учебное пособие к спецкурсу / Л.А.Беляева. - Екатеринбург, 1993.- 110 с.
3. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. – Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. – 300 с.
4. Лазаренко Н. І. Зміст, структура і основні напрямки діяльності наукової лабораторії педагогічної майстерності викладача вищої школи / Н.І.Лазаренко // Професійна компетентність педагога в умовах оновлення змісту освіти та вимог ринку праці: зб. Матеріалів III регіональної наук.-практ. конфер. – Т. 15. – С. 24-26.
5. Лазаренко Н.І. Формування в дітей з функціональними обмеженнями індивідуальної системи знань сенсожиттєвого характеру засобами арт-терапії / Н.І. Лазаренко, А.В. Хіля, А.М. Коломієць // Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови, 2017. – Вип. 13. – С. 124-156.
6. Любчак Л.В. Вибір оптимальної стратегії взаємодії майбутнього педагога з дітьми із особливими освітніми потребами / Освіта дітей з особливими потребами : від інституалізації до інклюзії // Зб. тез доп. / Редкол.: В.В.Засенко, А.А.Колупаєва, Н.І.Лазаренко, З.П.Ленів. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – 210-213.
7. Міщик Л. І. Вступ до спеціальності «Соціальна педагогіка» : навчальний посібник / автори-укладачі Л. І. Міщик, О. П. Демченко ; за заг. ред. Л. І. Міщик. – К. : Вид. Дім «Слово», 2013. – 328 с.
8. Педагогічні технології інклюзивного навчання: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої педагогічної освіти; уклад. : А. Василюк, Ю. Бондар, А.Хіля. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2020. – 168 с.
9. Сходинки інклюзії / Тельна О. А., Маланчій В. О., Дацьо Н. О, Сидорів С. М., Селепій О. Д., Весніна Н. В., Приймак Н. П., Сидорів Л. М.: наук.-практ. посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред. С. М. Сидоріва. – Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2019. – 156 с.
10. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник / З.М.Шевців. – Видання 2-ге, виправлене, доповнене. – Львів: «Новий світ – 2000», 2019. - 264 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ТА УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПОВНОЦІННОЇ МОТИВАЦІЇ УЧІННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

*Оленич Олеся, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Науковий керівник: О.В.Більська, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені М.Коцюбинського (Україна)*

PSYCHOLOGICAL PRINCIPLES AND CONDITIONS OF THE DEVELOPMENT ELEMENTARY SCHOOL CHILDREN ACADEMIC MOTIVATION

*Olesya Olenich, master's student
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubinskyi State Pedagogical University (Ukraine)*

Анотація. У статті розкрито основні психологічні принципи формування повноцінної навчальної мотивації дитини: опора на реальний рівень мотивації, визначення перспектив її розвитку, включення дитини в активну діяльність та взаємодію з іншими людьми. Перераховано умови, які забезпечують її формування в умовах навчання у початковій школі.

Ключові слова: навчальна мотивація, психологічні принципи, учні початкової школи, умови формування навчальної мотивації, психічні новоутворення.